

بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان بر اساس مدل انجمن کتابداران آمریکا

حجت خدمتی نژاد^۱

۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شاهد hojjat.khedmati@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۵

چکیده

هدف: هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان با توجه به استانداردهای مدل سواد اطلاعاتی انجمن کتابداران آمریکا بوده است.

روش پژوهش: این پژوهش از نوع توصیفی بوده و روش آن به صورت پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش ۴۰ نفر کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان بود که تمامی افراد به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق توزیع پرسشنامه بر اساس سه مولفه جایابی، ارزیابی و استفاده موثر از اطلاعات صورت گرفته است. روایی پرسشنامه از طریق کسب نظرات اساتید و صاحب نظران و مقدار آلفای کرونباخ جهت پایایی پرسشنامه برابر $0/88$ محاسبه گردیده و تحلیل داده‌ها در سطح آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار Spss19 صورت گرفته است

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که متوسط مهارت جایابی اطلاعات کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان برابر $2/343$ و متوسط مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان برابر $2/308$ بوده و در سطح مطلوبی است. همچنین مهارت استفاده موثر از اطلاعات آن‌ها نیز برابر $2/025$ است که نشان از نامطلوب بودن این مهارت در کتابداران کتابخانه‌های عمومی کاشان دارد. در نهایت، متوسط سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان برابر $2/287$ بوده که نشان می‌دهد وضعیت سواد اطلاعاتی نمونه مورد مطالعه در سطح مطلوبی می‌باشد.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج پژوهش حاضر، سطح سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی کاشان در وضعیت مطلوبی

قرار دارد.

واژه‌های کلیدی: سواد اطلاعاتی، کتابداران، کتابخانه‌های عمومی، شهرستان کاشان.

مقدمه

جوامع کنونی جوامعی یادگیرنده هستند و ضرورت بقا در این جوامع، تجهیز به انواع ابزارهای یادگیری است (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۶). با توجه به حجم وسیع اطلاعات، پراکندگی و تولید بالای دانش در حوزه‌های مختلف دانش، هر فردی نیازمند فراگیری مهارت‌هایی است تا او را در کنار این تحولات و در بهره‌گیری از اطلاعات یاری کند. شرط موفقیت در این زمانه، برخورداری از قابلیت‌هایی است که فرد بتواند به کمک آن به تشخیص نیازهای اطلاعاتی خود پرداخته و از میان اطلاعات فراوان موجود، مناسب‌ترین و مرتبط‌ترین اطلاعات با نیاز خود انتخاب نماید و پس از مکان‌یابی و ارزیابی مورد استفاده قرار دهد که این توانایی و مهارت، سواد اطلاعاتی تعریف می‌گردد (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۳). نقش تأثیرگذار سواد اطلاعاتی در جوامع اطلاعاتی، موجب گردیده است که بسیاری از کشورها برای ترویج و ارتقای سواد اطلاعاتی شهروندان خود به منظور بهره‌گیری مؤثر از فناوری اطلاعات و کسب مهارت مورد نیاز سرمایه‌گذاری قابل توجهی انجام داده‌اند تا افراد جامعه توان استفاده از امکانات و ابزارهای ارتباطی و روش‌های دسترسی به اطلاعات را کسب نمایند (رحیمی، یزدخواستی و فیضی، ۱۳۹۲). کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی از اساسی‌ترین نیازهای زندگی در جوامع اطلاعاتی محسوب می‌شود که می‌تواند اساس رشد و شکوفایی جامعه را مهیا کند. مهارت‌های سواد اطلاعاتی مهارت‌هایی هستند که هر شخص در طول زندگی به آنها نیاز دارد. همه افراد اغلب چه آگاهانه و چه ناآگاهانه به دنبال اطلاعات هستند زیرا اطلاعات به آنها کمک می‌کند تا انتخاب کنند، ارتباط برقرار کنند و از کارهایشان نتیجه‌گیری کنند. بنابراین چنانچه کسی بتواند نیاز اطلاعاتی خود را تشخیص دهد، محل اطلاعات مورد نیازش را شناسایی کند و پس از دسترسی به اطلاعات آن را جهت انجام امری بکار بندد با سواد اطلاعات محسوب می‌شود (حسن‌زاده، ۱۳۸۳).

تعاریف گوناگونی از سواد اطلاعاتی شده است، برخی آن را یک مهارت می‌دانند و این‌گونه به تعریف آن می‌پردازند که سواد اطلاعاتی مهارتی است که فرد را قادر می‌سازد نیاز به

اطلاعات را تشخیص دهد، آن را بیابد و به نحو موثری به کارگیرد (فرج‌پهلوی و مرادی‌مقدم، ۱۳۸۳). بر اساس تعریف انجمن کتابداران آمریکا^۱ از سواد اطلاعاتی که پرکاربردترین تعریف ارائه شده در این زمینه است، سواد اطلاعاتی مجموعه توانمندی‌هایی است که افراد به کمک آن می‌توانند تشخیص دهند که چه موقع به اطلاعات نیاز دارند و به جایابی، ارزیابی، و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز مبادرت ورزند (انجمن کتابداران آمریکا، ۱۹۸۹). این تعریف درباره سواد اطلاعاتی، بر تعامل بین افراد، جامعه، کتابخانه و خدمات اطلاع‌رسانی، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، پژوهش، اطلاعات و ارزیابی و تفکر و استدلال‌های انتقادی دلالت آشکاری دارد (پینتو و سیلز^۲، ۲۰۰۷).

باید اندیشید که چگونه می‌توان افراد یک جامعه را با مهارت‌های سواد اطلاعاتی آشنا نمود و متولی این امر در جوامع گوناگون چه کسانی‌اند. شاید بتوان این‌گونه پاسخ گفت که در حال حاضر مسئولیت آموزش و تقویت مهارت‌های سواد اطلاعاتی به نوعی به کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی واگذار گردیده است (رضوان، کوکی و بیگدلی، ۱۳۸۸) با این وجود، نقش کتابداران که در کتابخانه‌ها نقش اصلی را به عهده دارند بسیار با اهمیت است. علاوه بر این، موضوعی که بیشتر اهمیت می‌یابد میزان آشنایی و مهارت کتابداران با مقوله سواد اطلاعاتی است. به‌ویژه در کتابخانه‌های عمومی که مراجعه‌کنندگان آن اغلب اقشاری هستند که شاید چندان آشنایی با مهارت‌های اطلاع‌یابی نداشته باشند به همین جهت تسلط کامل کتابداران آن کتابخانه‌ها اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. توانایی کافی کتابداران در مهارت‌های سواد اطلاعاتی از این جهت اهمیت می‌یابد که کتابداران می‌توانند این مهارت‌ها را به مخاطبان خود منتقل کرده و خدمات اطلاع‌رسانی مناسبی به کاربران ارائه دهند (نصیری‌پور، نوکاریزی و تجعفری، ۱۳۹۵).

با توجه به گسترش روزافزون فناوری‌های نوین اطلاعاتی، خدمات و عملکرد کتابخانه‌ها به کلی متحول شده است و هر روز بر عمق این تحولات افزوده می‌شود. از سویی دیگر با گسترش

1. American Library Association

2. Pinto & Sales

سواداطلاعاتی، ضرورت آشنایی هرچه بیشتر با مهارت‌های آن بیش از گذشته احساس می‌شود. در این حین وجود اطلاعات فراوان در زمینه‌های گوناگون، انتخاب مناسب‌ترین و کارآمدترین منابع و اطلاعات را مشکل کرده است. ضروریست که امروزه فرد باید بتواند اطلاعات مورد نیاز خود را از میان انبوهی از منابع، درست انتخاب کند. بی‌شک برای دسترسی موثر به اطلاعات و استفاده مناسب از آن‌ها، به مهارت‌های سواداطلاعاتی نیاز است تا به کمک آن از میان انبوه اطلاعات موجود، به مفیدترین و مناسب‌ترین آن دسترسی پیدا کرد (مقدس‌زاده، ۱۳۸۷). همان‌طور که اشاره شد، درحال حاضر با روبروشدن کتابخانه‌ها به ویژه کتابخانه‌های عمومی با حجم انبوهی از اطلاعات که می‌تواند بسیاری از آن برای مراجعین کتابخانه‌ها مفید و برخی نیز نامناسب باشند، مهارت‌های سواد اطلاعاتی در بین کتابداران این کتابخانه‌ها باید در سطحی باشد که بتوانند نیاز مراجعان خود را که از گروه‌های مختلف جامعه و در شرایط سنی متفاوتی هستند، تشخیص داده و برآورده سازند. درحال حاضر کتابداران کتابخانه‌های عمومی با وجود تحصیل در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیازمند آشنایی بیشتر با مفاهیم و مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌باشند، چرا که کتابداران می‌توانند با داشتن مهارت کافی در زمینه سواد اطلاعاتی جستجوکنندگان را یاری کنند تا از عهده کاری بس دشوار که همان تفکر در جداسازی اطلاعات سره از ناسره است برآیند (صیامیان و شهرابی، ۱۳۸۳).

مطالعات متعددی در زمینه مهارت‌های سواداطلاعاتی کتابداران و سایر گروه‌ها صورت گرفته است برای مثال نتایج پژوهش مقدس‌زاده (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان "بررسی میزان سواداطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد" نتیجه گرفت که میزان سواد اطلاعاتی ۸۵/۲ درصد از پاسخ‌دهندگان زیاد و خیلی زیاد می‌باشد، در عین حال ۵۲/۵ درصد نیاز به آموزش جهت کسب مهارت‌های سواداطلاعاتی را زیاد و بسیار زیاد برآورد کرده بودند. همچنین نتایج پژوهش، رضوان، کویکی و بیگدلی (۱۳۸۸) با عنوان "بررسی میزان سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان به منظور شناسایی نقاط قوت یا ضعف احتمالی آنها در این زمینه"

نشان داد که وضعیت سواد اطلاعاتی نمونه مورد بررسی در وضعیت مطلوب و مناسبی نبوده است. پاکدامن و صنیعی‌آباده (۱۳۸۸) نیز در پژوهش خود با عنوان "بررسی میزان سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه‌های دولتی شهر اصفهان" نتیجه گرفتند که وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه‌های دولتی شهر اصفهان در حد متوسط و به میزان ۵۱/۲۸ درصد بوده است. علیزاده جدیدی و قاضی‌زاده (۱۳۹۰) نیز در پژوهشی دیگر با عنوان "بررسی سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان مازندران و تاثیر آن بربرونداهای علمی آنان" نتیجه گرفتند که رشته تحصیلی کتابداران، بر میزان سواد اطلاعاتی آنان مؤثر است و اکثر افراد مورد مطالعه هیچ اثری منتشر شده‌ای اعم از کتاب، مقاله نداشته و ۷۱ درصد حتی توانایی ارائه بروندا علمی را در خود نمی‌بینند. محمدی، شاکری و اکبری داریان (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان "سنجش سطح سواداطلاعاتی مراجعه‌کنندگان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس استانداردهای ACRL" نتیجه گرفتند که میانگین سطح سواد اطلاعاتی مراجعه‌کنندگان به کتابخانه ملی در حد زیادی بوده است و بین جنسیت، سن، سطح و رشته تحصیلی مراجعه‌کنندگان و سواد اطلاعاتی تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین، شعبانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "تعیین سطح مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان بر اساس مدل آیزنبرگ و برکویتز" نتیجه گرفتند که میزان سواد اطلاعاتی نمونه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و بین نظرات پاسخ‌گویان بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی تفاوت معناداری وجود داشته است. اعظمی و صالحی‌نیا (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان "وضعیت سواداطلاعاتی دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران سال ۱۳۹۲" نتیجه گرفتند که سطح سواد اطلاعاتی افراد مورد مطالعه در حد متوسط بوده و اختلاف معناداری بین میزان سواد اطلاعاتی مردان و زنان مورد مطالعه وجود نداشته است. عبداللهی وجوکار (۱۳۹۳) در پژوهشی دیگر با عنوان "بررسی وضعیت سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس" که با

دانشجویانی که وضعیت سواد اطلاعاتی بهتری دارند، پیشرفت تحصیلی بهتری نیز داشته‌اند و در مجموع سواد اطلاعاتی دانشجویان کمی بالاتر از حد متوسط بوده است. نتایج پژوهش ایمانی طیبی، زارع فراشبندی و اشرفی ریزی (۱۳۹۶) با عنوان "تعیین سواد اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان" نشان داد که میانگین نمره سواد اطلاعاتی افراد مورد مطالعه در حد متوسط می‌باشد و تفاوت معناداری بین میانگین نمره سواد اطلاعاتی ایشان با متغیرهای جمعیت‌شناسی وجود ندارد. یزدانی و موسوی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان "شناسایی وضعیت مهارت‌های سواد اطلاعاتی معلمان ابتدایی ناحیه سه شهرستان کرمانشاه" نتیجه گرفتند که وضعیت مهارت‌های سواد اطلاعاتی معلمان در حد مناسبی نبوده و بین میزان ساعت استفاده از اینترنت در هفته و نیز میزان ساعت مطالعه آزاد در هفته از سوی معلم‌ها با میزان مهارت سواد اطلاعاتی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد و میان سن افراد مورد مطالعه و میزان سواد اطلاعاتی آن‌ها رابطه‌ای مشاهده نگردید. در نهایت، نتایج پژوهش رضایی شریف آبادی، برادر و ابوالقاسم (۱۳۹۷) نشان داد که میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان تهران بالاتر از میانگین حد متوسط می‌باشد.

در میان پژوهش‌های صورت گرفته در خارج از کشور می‌توان به پژوهش پیکاک^۱ (۲۰۰۲) با عنوان "سواد اطلاعاتی به عنوان یک عامل تغییر" اشاره نمود که به بررسی و تاثیر مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران در آموزش و یادگیری افراد جامعه می‌پردازد. همچنین، واندروال^۲ (۲۰۰۷) در پژوهش خود با عنوان "طراحی برنامه آموزش سواد اطلاعاتی برای بچه‌های بالاتر از سطح مبتدی در کتابخانه عمومی" به این نتیجه رسید که با آنکه انتقال اطلاعات به عنوان یکی از هشت بحران پیامد برنامه آموزشی مدارس آفریقای جنوبی محسوب می‌شود، بسیاری از مدارس به دلیل کافی نبودن منابع آموزشی مهارت‌های اطلاعاتی خود را محدود نموده‌اند. در نتیجه کتابداران باید به طور غیررسمی مهارت‌های اطلاعاتی را آموزش دهند تا بتوانند از

روش توصیفی پیمایشی انجام گرفت نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس را مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از پژوهش نشانگر این بود که سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی فارس در سطح متوسطی قرار دارد. سن و سابقه کار بر سواد اطلاعاتی کتابداران تاثیرگذار بوده است. بین سواد اطلاعاتی کتابداران فارغ‌التحصیل در رشته کتابداری و غیرکتابداری تفاوت معنی‌داری وجود داشت، نوع مدرک تحصیلی بر سواد اطلاعاتی کتابداران تاثیرگذار بوده و کتابداران مدارک بالاتر نسبت به سایرین سواد اطلاعاتی بیشتری داشته‌اند. ترقی‌خواه و صادقی (۱۳۹۴) نیز در پژوهشی با عنوان "سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان براساس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی" به این نتایج دست یافتند که سطح سواد اطلاعاتی واقعی دانشجویان بسیار پایین‌تر از نصف نمره پرسش‌نامه بوده و نمونه مورد مطالعه در هیچ کدام از استانداردهای تعریف شده حائز نمره مطلوبی نشده‌اند و آموزش‌های دانشگاهی و حضور در دانشگاه تأثیری در افزایش سطح سواد اطلاعاتی پایه افراد پاسخگو نداشته است. همچنین، نصیری پور، نوکاریزی و تجعفری (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان "مهارت‌های سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در میان کتابداران دانشگاه‌های علوم پزشکی و فردوسی مشهد" نتیجه گرفتند که وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران جامعه مورد بررسی پایین‌تر از حد مطلوب بوده و میانگین نمرات سواد اطلاعاتی کتابداران رشته‌های تحصیلی کتابداری و کتابداری پزشکی به طور معنی‌داری بالاتر از میانگین نمرات سواد اطلاعاتی کتابداران سایر رشته‌ها بوده است. همچنین میانگین نمرات سواد اطلاعاتی کتابداران دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد از میانگین نمرات کتابداران دارای مدرک تحصیلی کارشناسی، بالاتر می‌باشد. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین میانگین نمرات سواد اطلاعاتی کتابداران بر حسب سابقه خدمت وجود نداشته است. خلیلی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان "سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی" نتیجه گرفت که میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان سال اول کمتر از دیگر گروه‌ها بوده و

1. Peacock

2. Van der walt

تبدیل یادگیری آکادمیک به یادگیری تجربی مرتبط با نحوه برخورد کتابداران با مفهوم و مهارت‌های سواد اطلاعاتی است. هرچند پژوهش‌های متعددی در حوزه سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی صورت گرفته است ولی این مطالعات کافی نبوده و وضعیت سواد اطلاعاتی بسیاری از کتابداران تاکنون مورد بررسی قرارنگرفته و نامعلوم است. بنابراین، با توجه به نیاز این حوزه و اهمیتی که کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی از سوی کتابداران کتابخانه‌های عمومی دارد می‌توان با مطالعه بر روی کتابداران، زمینه ایجاد آگاهی از میزان و وضعیت مهارت‌های سواد اطلاعاتی آن‌ها را فراهم نمود و در جهت رفع نقاط ضعف و ارتقای نقاط قوت آن گام برداشت. از این رو در این پژوهش سعی می‌شود با بررسی و سنجش توانایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان در مهارت‌های سواد اطلاعاتی مشخص گردد که میزان سواد اطلاعاتی و مهارت‌های آن در افراد مورد مطالعه چگونه است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی بوده و روش آن به صورت پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش تمام کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان می‌باشند که در زمان گردآوری داده‌ها، تعداد آنها ۴۰ نفر بوده و در کتابخانه عمومی نهادی و مشارکتی شهرستان کاشان اشتغال داشته‌اند. با توجه به تعداد محدود کتابداران از نمونه‌گیری صرف نظر شد و همه آنها به طریق سرشماری مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده که تمامی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان پرسشنامه را تکمیل نموده‌اند. پرسشنامه این پژوهش که بر اساس تعریف انجمن کتابداران آمریکا از مهارت‌های سواد اطلاعاتی طراحی گردیده بود، علاوه بر بخش مربوط به اطلاعات جمعیت‌شناختی، شامل سه بخش مهارت جایابی اطلاعات شامل ۸ پرسش، مهارت ارزیابی اطلاعات شامل ۶ پرسش و مهارت استفاده موثر از اطلاعات توسط کتابداران شامل ۵ پرسش بوده است که در مجموع با ارائه ۱۹ پرسش، افراد نمونه را مورد ارزیابی قرار داده است. سنجش روایی پرسشنامه از

پیشرفت بچه‌ها پشتیبانی کنند. آندروس و پاتیل^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود با عنوان "سواد اطلاعاتی دانشجویان سال اول یک شیوه آموزشی ریشه" به این نتیجه رسیدند که نشست‌های کتابخانه‌ای و ارزیابی ماموریت‌ها در معرفی سواد اطلاعاتی و توسعه این مهارت‌ها هم‌زمان با تفکر بحرانی موثر بوده‌اند. همچنین، جولین وهافمن^۲ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای با عنوان "آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی کانادا"، به این نتیجه رسیدند که مراجعان کتابخانه با قطعیت بر روی استفاده از اینترنت تاکید داشته و کارکنان کتابخانه نشان دادند که مهارت‌های سواد اطلاعاتی مراجعان در سطح پایینی قرار داشته است. نیلسن و بورلند^۳ (۲۰۱۱) نیز در پژوهش خود با عنوان "سواد اطلاعاتی، یادگیری و کتابخانه‌های عمومی: بررسی روی دانش‌آموزان دبیرستانی دانمارک" دریافتند که دانش‌آموزان دبیرستانی، کتابخانه‌های عمومی را مکان مهمی جهت یادگیری و کتابداران آن‌ها را در کمک برای پیشرفت نیاز اطلاعاتی خود، شناسایی منابع و حمایت در فرایند جستجوی اطلاعات، بسیار لایق و خوب می‌دانند. تیومزیک^۴ (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی با عنوان "آموزش سواد اطلاعاتی در آموزش عالی" به بررسی وضع آموزش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های تایلند پرداخته است، نتایج این پژوهش نشان داد که آموزش‌های صورت گرفته به میزان ۷۰ درصد با استانداردهای سواد اطلاعاتی مطابقت داشته است. آنیاکو، ایزیانی و اسپویگو^۵ (۲۰۱۵) در پژوهش خود با عنوان "شیوه‌های سواد اطلاعاتی کتابداران در دانشگاه‌های جنوب شرقی نیجریه" نتیجه گرفتند که کتابداران در مکان‌یابی فیزیکی اطلاعات مهارت کافی داشته ولی در مهارت‌هایی نظیر ایجاد صفحات وب و استفاده از عملگرهای بولی در جهت جستجو ضعیف هستند و در نهایت، اسپکمن^۶ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "سواد اطلاعاتی برای دنیای واقعی" بیان می‌کند که ایجاد تغییر و

1. Andrews & Patil
2. Julien & Haftman
3. Nielsen & Borlund
4. Tuamsuk
5. Anyaoku, Ezeani, & Osuigwe
6. Spackman

میانگین و آمار استنباطی شامل آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

طریق کسب نظر از اساتید و صاحب نظران صورت گرفته و مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده جهت پایایی پرسشنامه، برابر ۰/۸۸ بوده که این میزان، نشان‌دهنده پایایی مناسب پرسشنامه می‌باشد. همچنین بررسی و تحلیل داده‌ها به کمک نرم افزار SPSS19 در دوسطح آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد و

یافته‌ها

جدول شماره ۱ اطلاعات جمعیت شناختی نمونه مورد مطالعه شامل سن، میزان تحصیلات و سابقه کار را نشان می‌دهد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی

معیار	شاخص	مرد		زن		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
گروه سنی	۲۰ تا ۲۴ سال	۱	۲/۵	۰	۰	۱	۲/۵
	۲۵ تا ۲۹ سال	۲	۵	۴	۱۰	۶	۱۵
	۳۰ تا ۳۴ سال	۸	۲۰	۱۳	۳۲/۵	۲۱	۵۲/۵
	۳۵ تا ۳۹ سال	۳	۷/۵	۶	۱۵	۹	۲۲/۵
	۴۰ سال به بالا	۱	۲/۵	۲	۵	۳	۷/۵
تحصیلات	فوق دیپلم	۰	۰	۱	۲/۵	۱	۲/۵
	کارشناسی	۹	۲۲/۵	۱۱	۲۷/۵	۲۰	۵۰
	کارشناسی ارشد	۶	۱۵	۱۳	۳۲/۵	۱۹	۴۷/۵
سابقه کار	۱ تا ۵ سال	۵	۱۲/۵	۱۷	۳۲/۵	۲۲	۵۵
	۶ تا ۱۰ سال	۸	۲۰	۵	۱۲/۵	۱۳	۳۲/۵
	۱۱ تا ۱۵ سال	۲	۵	۲	۵	۴	۱۰
	۲۵ تا ۳۰ سال	۰	۰	۱	۲/۵	۱	۲/۵

نماید. برای پاسخگویی دقیق به این سوال بر اساس نتایج به دست آمده از ارزیابی روایی و پایایی پرسشنامه آزمون t تک نمونه‌ای انجام گرفت که نتایج آن در ادامه گزارش شده است.

سوال اول: مهارت جایابی اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهر کاشان در چه سطحی است؟
پرسش اول پژوهش بر آن است میزان مهارت جایابی اطلاعات کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان را ارزیابی

جدول ۲. توزیع فراوانی مهارت جایابی اطلاعات: مهارت‌های دستیابی به اطلاعات در بانک‌های اطلاعاتی: اینترنت، کتابخانه و سایر منابع

ردیف	مهارت‌های جایابی اطلاعات					
	ضعیف		متوسط		خوب	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	۱	۲/۵	۳	۷/۵	۳۶	۹۰
۲	۵	۱۲/۵	۶	۱۵	۲۹	۷۲/۵
۳	۱۱	۲۷/۵	۵	۱۲/۵	۲۴	۶۰
۴	۸	۲۰	۱۲	۳۰	۲۰	۵۰
۵	۳	۷/۵	۴	۱۰	۳۳	۸۲/۵
۶	۹	۲۲/۵	۱۲	۳۰	۱۹	۴۷/۵
۷	۱۵	۳۷/۵	۱۰	۲۵	۱۵	۳۷/۵
۸	۹	۲۲/۵	۷	۱۷/۵	۲۴	۶۰

آشنایی با ساختار فهرست‌های کتابخانه‌ای، ۷/۵ درصد ضعیف، ۱۰ درصد متوسط و ۸۲/۵ درصد، آشنایی خود را خوب ارزیابی کرده‌اند. در رابطه با آشنایی کتابداران با ساختار پایگاه‌های اطلاعاتی، ۲۲/۵ درصد میزان آشنایی خود را ضعیف، ۳۰ درصد متوسط و ۴۷/۵ درصد آشنایی خود را در حد خوب می‌دانند. ۳۷/۵ درصد میزان آشنایی خود را با عملگرهای جستجو در حد ضعیف، ۲۵ درصد در حد متوسط و ۳۷/۵ درصد در حد خوب می‌دانند. و در نهایت، در خصوص آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی کاشان با انواع موتورهای جستجو و کارکرد آنها، ۲۲/۵ درصد خود را ضعیف، ۱۷/۵ درصد متوسط و ۶۰ درصد آشنایی خود را در حد خوبی ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس نتایج جدول ۲، در خصوص مهارت جایابی اطلاعات، از نظر نمونه مورد مطالعه، ۹۰ درصد توانایی خود را تشخیص نیازهای اطلاعاتی خوب، ۷/۵ درصد متوسط و ۲/۵ درصد ضعیف ارزیابی کرده است. ۱۲/۵ درصد مهارت خود در زمینه سازماندهی منابع را ضعیف، ۱۵ درصد متوسط و ۷۲/۵ درصد خوب ارزیابی نموده‌اند. همچنین، ۲۷/۵ درصد در زمینه استفاده از رایانه و فناوری‌های نوین مهارت خود را ضعیف، ۱۲/۵ درصد متوسط و ۶۰ درصد مهارت خود را در این زمینه خوب ارزیابی نموده‌اند. در زمینه آشنایی با تزاروس‌ها و سرعنوان‌های موضوعی، ۲۰ درصد مهارت خود را ضعیف، ۳۰ درصد متوسط و ۵۰ درصد خوب ارزیابی کرده‌اند. در خصوص

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای ارزیابی مهارت جایابی اطلاعات

Test Value = ۲						شاخص
Sig	t	Mean Differenc	S.D	mean	n	
۰.۰۰۰	۴/۱۳۵	۰/۴۳۴	۰/۶۶۴	۲/۴۳۴	۴۰	مفهوم
						مهارت جایابی اطلاعات

متوسط (۲) بالاتر است و لذا از مطلوبیت لازم برخوردار است. (Sig < 0/05)

سوال دوم: مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان در چه سطحی است؟

همانطور که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد متوسط مهارت جایابی اطلاعات کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کاشان برابر ۲/۳۴۳ است. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده مهارت جایابی اطلاعات کتابداران به طور معناداری از نمره ملاک مقدار

آمده از ارزیابی روایی و پایایی پرسشنامه، آزمون t تک نمونه‌ای انجام گرفت که نتایج آن در ادامه گزارش شده است.

پرسش دوم پژوهش بر آن است میزان مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان را ارزیابی نماید. برای پاسخگویی دقیق به این سوال بر اساس نتایج به دست

جدول ۴. توزیع فراوانی مهارت ارزیابی اطلاعات

ردیف	توانایی کتابداران در ارزیابی اطلاعات					
	ضعیف		متوسط		خوب	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	۹	۲۲/۵	۱۰	۲۵	۲۱	۵۲/۵
۲	۶	۱۵	۹	۲۲/۵	۲۵	۶۲/۵
۳	۹	۲۲/۵	۱۵	۳۷/۵	۱۶	۴۰
۴	۶	۱۵	۵	۱۲/۵	۲۹	۷۲/۵
۵	۱۳	۳۲/۵	۱۴	۳۵	۱۳	۳۲/۵
۶	۹	۲۲/۵	۹	۲۲/۵	۲۲	۵۵

درصد توانایی خود را در تمیزدادن بین انواع منابع اطلاعات دست اول و دوم ضعیف، ۱۲/۵ درصد در حد متوسط ۷۲/۵ درصد خوب ارزیابی نموده‌اند. در خصوص توانایی در تحلیل و ارزیابی سیستم‌های بازایی اطلاعات از نظر دامنه، محتوا و ساختار، ۳۲/۵ درصد میزان توانایی خود را ضعیف، ۳۵ درصد متوسط و ۳۲/۵ درصد توانایی خود را در سطح خوب ارزیابی نموده‌اند و در نهایت، در زمینه توانایی در ارزیابی اعتبار، صحت، موثق بودن اطلاعات، ۲۲/۵ درصد خود را ضعیف، ۲۲/۵ درصد متوسط و ۵۵ درصد توانایی خود را خوب ارزیابی کرده‌اند.

بر اساس نتایج حاصل از جدول ۴، در خصوص مهارت ارزیابی اطلاعات، در زمینه توانایی کتابداران در ارزیابی صحیح منابع اطلاعاتی الکترونیکی، ۲۲/۵ درصد توانایی خود را ضعیف، ۲۵ درصد متوسط و ۵۲/۵ درصد خوب ارزیابی نموده‌اند. در زمینه توانایی در ارزیابی صحیح منابع اطلاعاتی چاپی، ۱۵ درصد خود را ضعیف، ۲۲/۵ درصد متوسط و ۶۲/۵ درصد توانایی خود را در حد خوب ارزیابی نموده‌اند. در خصوص توانایی تشخیص ارزش محتوایی اطلاعات، ۲۲/۵ درصد خود را ضعیف، ۳۷/۵ متوسط و ۴۰ درصد توانایی خود را در این مقوله خوب می‌دانند. ۱۵

جدول ۵. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای ارزیابی مهارت ارزیابی اطلاعات

Test Value = ۲						شاخص
Sig	t	Mean Differenc	S.D	mean	n	
۰/۰۱۲	۲/۶۲۵	۰/۳۰۸	۰/۷۴۳	۲/۳۰۸	۴۰	مفهوم
						مهارت ارزیابی اطلاعات

(مقدار متوسط ۲) بالاتر است و لذا از مطلوبیت لازم برخوردار است. (Sig < 0/05)

سوال سوم: مهارت استفاده موثر از اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان در چه سطحی است؟

همانطور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد متوسط مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۳۰۸ است. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران به طور معناداری از نمره ملاک

پرسش سوم پژوهش بر آن است میزان مهارت استفاده موثر از اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان را ارزیابی نماید. برای پاسخگویی دقیق به این سوال بر اساس نتایج پرسش سوم پژوهش بر آن است میزان مهارت استفاده موثر از اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان را تک نمونه ای انجام گرفت که نتایج آن در ادامه گزارش شده است.

جدول ۶. توزیع فراوانی مهارت استفاده موثر از اطلاعات

ردیف	توانایی کتابداران در استفاده موثر از اطلاعات	ضعیف		متوسط		خوب	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	توانایی برای طراحی سیستم الکترونیکی برای سازماندهی اطلاعات بازیابی شده	۱۹	۴۷/۵	۱۵	۳۷/۵	۶	۱۵
۲	مهارت در تولید دانش جدید با بهره گیری از دانش و تجربیات قبلی	۱۱	۲۷/۵	۱۱	۲۷/۵	۱۸	۴۵
۳	تسلط به سیستم مستندسازی (سیستم ارجاع دهی) و طریقه استفاده از آن	۶	۱۵	۱۶	۴۰	۱۸	۴۵
۴	توانایی در استخراج و تحلیل اطلاعات حاصل از پروژه های درسی، شغلی، و تولید دانش جدید	۱۶	۴۰	۱۱	۲۷/۵	۱۳	۳۲/۵
۵	مهارت در ترکیب نظریات و ایده ها، و تولید دانش	۱۳	۳۲/۵	۱۲	۳۰	۱۵	۳۷/۵

بر اساس یافته های جدول ۶، در خصوص مهارت استفاده موثر از اطلاعات، ۴۷/۵ درصد از افراد پاسخ گو توانایی خود را در طراحی سیستمی الکترونیکی برای سازماندهی اطلاعات بازیابی شده در حد ضعیف، ۳۷/۵ درصد در حد متوسط و تنها ۱۵ درصد، توانایی خود را در این مقوله خوب ارزیابی نموده اند. در خصوص مهارت در تولید دانش جدید با استفاده از دانش و تجربیات قبلی ۲۷/۵ درصد خود را ضعیف، ۲۷/۵ درصد متوسط و ۴۵ درصد خود را خوب ارزیابی کرده اند. ۱۵ درصد تسلط خود را به سیستم مستندسازی و راه های استفاده از آن ضعیف، ۴۰ درصد متوسط و ۴۵ درصد خوب ارزیابی نموده اند، ۴۰ درصد توانایی خود در استخراج و تحلیل اطلاعات حاصل از پروژه های درسی، شغلی و تولید دانش جدید را ضعیف، ۲۷/۵ درصد متوسط و ۳۲/۵ درصد خوب ارزیابی کرده اند. در خصوص مهارت در ترکیب نظریات و ایده ها و تولید دانش، ۳۲/۵ درصد خود را ضعیف، ۳۰ درصد متوسط و ۳۷/۵ درصد مهارت خود را در حد خوبی می دانند.

جدول ۷. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی مهارت استفاده موثر از اطلاعات

Test Value = ۲						شاخص	مفهوم
Sig	t	Mean Differenc	S.D	mean	n		
۰/۸۳۵	۰/۲۱۰	۰/۰۲۵	۲/۷۵۴	۲/۰۲۵	۴۰	مهارت استفاده موثر از اطلاعات	

ملاک (مقدار متوسط ۲) بالاتر است ولی این اختلاف از نظر آماری معنادار نیست. لذا مهارت استفاده موثر از اطلاعات از مطلوبیت لازم برخوردار نیست. (Sig > 0/05)

همانطور که نتایج جدول ۷ نشان می دهد متوسط مهارت استفاده موثر از اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۰۲۵ است. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده با وجود اینکه مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران اندکی از نمره

پرسش اصلی پژوهش بر آن است میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان را ارزیابی نماید. که نتایج آزمون تک نمونه ای t در ادامه گزارش شده است

سوال اصلی: سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان در چه سطحی است؟

جدول ۸. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای ارزیابی مهارت ارزیابی اطلاعات

Test Value = ۲						شاخص
Sig	t	Mean Differenc	S.D	mean	n	مفهوم
۰/۰۱۴	۲/۵۸۷	۰/۲۸۷	۰/۷۰۱	۲/۲۸۷	۴۰	سواد اطلاعاتی

عمومی شهرکاشان برابر ۲/۳۰۸ بوده و بر اساس نتایج حاصل شده مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران به طور معناداری از نمره ملاک بالاتر است و لذا از مطلوبیت لازم برخوردار است. همچنین، در خصوص مهارت استفاده موثر از اطلاعات، متوسط این مهارت در بین کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۰۲۵ است که با توجه به نتایج حاصل شده با وجود اینکه مهارت ارزیابی اطلاعات کتابداران اندکی از نمره ملاک بالاتر است ولی این اختلاف از نظر آماری معنادار نیست. لذا مهارت استفاده موثر از اطلاعات افراد پاسخگو از مطلوبیت لازم برخوردار نیست. در نهایت، متوسط سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۲۸۷ می باشد و بر اساس نتایج حاصل شده نمره کل سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان به طور معناداری از نمره ملاک بالاتر است و لذا از مطلوبیت لازم برخوردار است. در مقایسه با پژوهش های صورت گرفته در این حوزه نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش مقدس زاده، یمین فیروز و علی محمدی (۱۳۹۴)، شعبانی و همکاران (۱۳۹۳)، رحیمی، یزدخواستی و فیضی (۱۳۹۲) و نیکنام و طیفه، خسروی و طالبی (۱۳۹۳) که در آن پژوهش ها، وضعیت سواد اطلاعاتی افراد مورد مطالعه در حد مطلوبی گزارش شده همسو بوده و با نتایج پژوهش صدقی، عبدی و پناهی (۱۳۹۷)، خلیلی (۱۳۹۶)، ایمانی طیبی، زارع فراشبندی و اشرفی ریزی (۱۳۹۶)، نصیری پور، نوکاریزی و تجعفری (۱۳۹۵)، زمانی، حیدری و عظیمی (۱۳۹۴)، اعظمی و صالحی نیا (۱۳۹۳)، عبد الهی و جوکار (۱۳۹۳)، سیامک، علیپورندوشن و خالقی (۱۳۹۲)، رضوان

همانطور که نتایج جدول ۸ نشان می دهد متوسط سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۲۸۷ است. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده نمره کل سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان به طور معناداری از نمره ملاک (مقدار متوسط ۲) بالاتر است و لذا از مطلوبیت لازم برخوردار است. (Sig < 0/05)

بحث و نتیجه گیری

سواد اطلاعاتی از بحث های مهم کنونی در جوامع اطلاعاتی است. در جوامع اطلاعاتی میزان توانایی افراد آن جامعه در زمینه مهارت های سواد اطلاعاتی بسیار حائز اهمیت می باشد. در کنار آن، توانایی در مهارت های سواد اطلاعاتی وقتی در کنار نقش بسیار مهم کتابدار قرار می گیرد اهمیتی دوچندان می یابد و اگر این کتابدار به عنوان یک کتابدار در کتابخانه های عمومی مشغول خدمات رسانی به افراد جامعه باشد، توانا بودن و مهارت بالای آن در زمینه سواد اطلاعاتی اهمیت به مراتب بالاتر خواهد داشت. بنابراین، با توجه به مواردی که ذکر گردید، این پژوهش به بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی شهرستان کاشان پرداخت که نتایج حاصل، نشانگر آن است که متوسط مهارت جایابی اطلاعات کتابداران کتابخانه های عمومی شهرکاشان برابر ۲/۳۴۳ بوده و بر اساس نتایج حاصله مهارت جایابی اطلاعات کتابداران به طور معناداری از نمره ملاک بالاتر است و از مطلوبیت لازم برخوردار است. در خصوص مهارت ارزیابی اطلاعات متوسط این مهارت در بین کتابداران کتابخانه های

پژوهش‌های آتی از سایر استانداردها نیز در این زمینه استفاده گردد.

منابع

اعظمی، ز. و صالحی‌نیا، ح. (۱۳۹۳). وضعیت سواداطلاعاتی دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران سال ۱۳۹۲. *آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۷): ۶۳۳-۶۴۰.

ایمانی طیبی، س.؛ زارع فراشندی، ف. و اشرفی‌ریزی، ح. (۱۳۹۶). تعیین سواداطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۴(۶): ۲۵۵-۲۵۹.

پاک‌دامن، ن. و صنیعی‌آبادی، ل. (۱۳۸۸). *بررسی میزان سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه‌های دولتی شهر اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد تهران شمال، تهران.

ترقی خواه، ن. و صادقی، م. (۱۳۹۴). *سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان بر اساس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی (ACRL)*. *دانش‌شناسی*، ۸(۳۱): ۱-۱۸.

تفرشی، ش. و انگوری تقوی، م. (۱۳۸۷). *بررسی میزان سواداطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر تهران*. *دانش‌شناسی*، ۱(۳): ۲۹-۳۸.

حسن‌زاده، م. (۱۳۸۳). *کاربرد مولفه‌های سواداطلاعاتی در مدیریت دانش سازمان‌ها*. در مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواداطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها (ص ۱۱۵-۱۳۴). سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، مشهد، خرداد ۱۳۸۳.

خلیلی، ل. (۱۳۹۶). *سنجش سواداطلاعاتی دانشجویان کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی*. *نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ۲۱(۲): ۲۲-۴۱-۵۲.

رحیمی، ح.؛ یزدخواستی، ع. و فیضی، ز. (۱۳۹۲). وضعیت سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع دوم متوسطه شهر کاشان. *فصلنامه نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ۳(۱ و ۲): ۹۱-۱۰۲.

رضایی شریف‌آبادی، س.؛ برادر، ر. و ابوالقاسم، س. (۱۳۹۷). *میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان تهران و ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت آن‌ها*. *مطالعات دانش‌شناسی*، ۱۵: ۲۳-۴۶.

کوکبی و بیگدلی (۱۳۸۸)، و تفرشی و انگوری تقوی (۱۳۸۷) که در آن پژوهش‌ها، وضعیت سواد اطلاعاتی افراد مورد مطالعه در حد نامطلوبی گزارش شده بود غیرهمسو است.

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌گردد جهت ارتقاء مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران، اقدام به برپایی کارگاه‌های آموزشی در زمینه استفاده از رایانه و شبکه‌های رایانه‌ای گردد و کتابداران ملزم به گذراندن دوره‌هایی دیگر نظیر نحوه کار با موتورهای جستجو و نحوه استفاده از انواع عملگرها، آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی و نحوه کارکرد و ساختار آن‌ها گردند. همچنین پیشنهاد می‌گردد پیش از استخدام کتابداران، آزمون‌های سنجش مهارت سواداطلاعاتی از آنان به عمل آید و پس از آن نیز شرایطی فراهم آید تا کتابداران بتوانند اطلاعات علمی و تخصصی رشته خود را بروز نگهدارند.

برگزاری دوره‌های آموزشی مقاله‌نویسی در جهت تولید دانش جدید و ترغیب کتابداران به انجام پژوهش و انتشار آن با هدف رشد تولید دانش نیز می‌تواند در بالابردن سطح مهارت سواد اطلاعاتی کتابداران موثر واقع شود. البته نباید مهارت‌های کلاسیک و ملزوم کتابداری نیز در این بین به فراموشی سپرده شود، می‌توان با برپایی کارگاه‌های آموزشی در زمینه سازماندهی اطلاعات، نمایه‌سازی، بکارگیری تزاروس‌ها و آشنایی با روش‌های ارزیابی انواع مواد چاپی و الکترونیکی، نسبت به افزایش توانایی کتابداران در مهارت‌های سواداطلاعاتی گام برداشت.

با توجه به جامعه آماری محدود این پژوهش که تنها به مطالعه وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهرستان کاشان می‌پردازد، پیشنهاد می‌گردد با توجه به ضرورت ارتقای مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران، پژوهش‌هایی در آینده در سایر کتابخانه‌ها اعم از عمومی، دانشگاهی و آموزشگاهی و بصورت گسترده‌تر در سطح استانی و ملی صورت بگیرد تا زمینه آشنایی بیشتر با وضعیت سواداطلاعاتی تمامی کتابداران با یک استاندارد واحد سنجیده شود. همچنین با توجه به اینکه در این پژوهش، وضعیت سواد اطلاعاتی بر اساس مدل انجمن کتابداران آمریکا مورد سنجش قرار گرفته است پیشنهاد می‌گردد در

رضوان، آ.؛ کوبی، م. و بیگدلی، ز. (۱۳۸۸). بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی استان خوزستان به منظور شناسایی نقاط قوت یا ضعف احتمالی آنها در این زمینه. *تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی*، ۳: ۳۸-۹.

زمانی، م.؛ حیدری، غ. و عظیمی، م. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامهرمز در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ بر اساس استانداردهای سواد اطلاعاتی ای.سی.آرال. *مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی*، ۴: ۳۶۴-۳۷۱.

سیامک، م.؛ علیپورندوشن، خ. و خالقی، ن. (۱۳۹۲). سنجش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم، سال ۱۳۸۹-۱۳۹۰. *مجله دانشگاه علوم پزشکی قم*، ۷(۲): ۲۳-۳۰.

شعبانی، ا. و همکاران (۱۳۹۳). تعیین سطح مهارت های سواد اطلاعاتی کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان بر اساس مدل آیزنبرگ و برکویتز. *دانش شناسی*، ۷(۲۵): ۸۹-۱۰۱.

صدقی، ش.؛ عبدی، ف. و پناهی، س. (۱۳۹۷). سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران بر اساس مدل آیزنبرگ. *اطلاع رسانی پزشکی نوین*، ۴(۱): ۳۰-۳۸.

صیامیان، ح. و شهرابی، ا. (۱۳۸۳). ویژگی های باسواد اطلاعاتی در قرن بیست و یکم. در مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها (ص ۴۲۹-۴۵۱). سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد استان قدس رضوی، مشهد، خرداد ۱۳۸۳.

عبداللهی، م. و جوکار، ع. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی استان فارس. *تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی*، ۷۹: ۱۷۱-۱۸۷.

علیزاده جدیدی، م. و قاضی زاده، ی. (۱۳۹۰). بررسی سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه های عمومی استان مازندران و تاثیر آن بر پرونده های علمی آنان. *ارتباط علمی*، ۱۹(۱): ۹-۱.

فرح پهلوی، ع. و مرادی مقدم، ح. (۱۳۸۳). *بررسی نظرهای اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز نسبت به برنامه های آموزشی مورد نیاز آنها درباره جستجوی اطلاعات به عنوان یکی از ابعاد سواد برگزاری این دوره ها*. در مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز

اطلاع رسانی و موزه ها. (ص ۲۲۳-۲۴۶). سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد استان قدس رضوی، مشهد، خرداد ۱۳۸۳.

قاسمی، ع. و همکاران (۱۳۸۶). هنجاریابی استانداردهای قابلیت های سواد اطلاعاتی (ای سی آر ال) برای جامعه دانشگاهی ایران. *مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی*، ۸(۳): ۷۵-۹۸.

محمدی، ف.؛ شاکری، ص. و اکبری داریان، س. (۱۳۹۱). سنجش سطح سواد اطلاعاتی مراجعه کنندگان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس استانداردهای ACRL. *نظام ها و خدمات اطلاعاتی*، ۱(۲): ۸۵-۹۶.

مقدس زاده، ح. (۱۳۸۷). بررسی میزان سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد مشهد. *اطلاع یابی و اطلاع رسانی*، ۸: ۵۷-۶۵.

مقدس زاده، ح.؛ یمین فیروز، م. و علی محمدی، خ. (۱۳۹۴). بررسی رابطه مهارت های سواد اطلاعاتی با اثربخشی معلمان: مطالعه موردی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان ساری. *پژوهش نامه کتابداری و اطلاع رسانی*، ۶(۱): ۳۰۶-۳۲۰.

نصیری پور، ن.؛ نوکاری، م. و تجعفری، م. (۱۳۹۵). مهارت های سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در میان کتابداران دانشگاه های علوم پزشکی و مشهد و فردوسی مشهد. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۴۸: ۹۶-۱۰۱.

نیکنام وظیفه، م.؛ خسروی، ف. و طالبی، س. (۱۳۹۳). مقایسه سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی با دانشجویان کارشناسی ارشد فناوری اطلاعات در دانشگاه تهران. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۵(۱): ۱۶۰-۱۷۳.

یزدانی، ف. و موسوی، م. (۱۳۹۶). شناسایی وضعیت مهارت های سواد اطلاعاتی معلمان ابتدایی ناحیه سه شهرستان کرمانشاه. *دانش شناسی*، ۱۰(۳۷): ۹۵-۱۰۸.

American Library Association (1989). American Library association's Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. Retrieved August 9, 2020.

from: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>

Andrews. T.; Patil. A (2007). Information Literacy for first-year students: an embedded curriculum approach, *European. Journal of Engineering Education*, 32(3): 253-259.

Anyaoku, E.; Eziani, Ch.; Osuigwe, N. (2015). Information literacy practices of librarians in universities in South East Nigeria. *International*

۳۲

- instruction: Information behavior of translation trainees. *Journal of Information Science*, 33 (5): 531 - 550.
- Spackman, A. (2016) Client-based experiential learning and the librarian: Information literacy for the real world. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 21(3-4): 258-273, DOI: 10.1080/08963568.2016.1226616
- Tuamsuk, K. (2013). Information literacy instruction in Higher Education. *Social and Behavioral Sciences*, 73: 145-150
- Van der walt, P. P(2007). The Design of an information literacy instruction program for upper elementary children in the Public Library. *Mousaion*, 25(1): 82-98.
- Journal of Library and Information Science*, 7 (5): 96-102.
- Julien, A.; Hoftman, C (2008). Information literacy training in Canada s public libraries. *Library quarterly*, 78(1): 19-41.
- Nielsen, B. G; Borlund, P (2011). Information literacy, Learning and the public library: A study of Danish high school student. *Journal of librarianship and information science*, 43(2): 106-119.
- Peacock, J. A. (2002) Reinventing the Reference Librarian: Information Literacy as a change agent. In ACURIL XXXII Conference - The New Librarian.com, 2002-05-27 - 2002-05-31.
- Pinto, M.; Sales, D. (2007). A research case study for user-centered information literacy

Investigating the level of information literacy of librarians in Kashan public libraries based on the model of the American Librarians Association

---

Hojjat Khedmatinejad

Msc, Department of Knowledge & Information Science, Shahed University, Tehran, Iran.
hojjat.khedmati@gmail.com

Abstract

Objective: The main purpose of this study is to investigate the level of information literacy of librarians in Kashan public libraries based on the standards of the information literacy model of the American Librarians Association.

Methodology: This research is descriptive and used survey method. The Statistical Society of this study is 40 librarians of public libraries in Kashan, all of whom have been studied as a sample. Data collection was done through the distribution of a questionnaire based on the three components of location, evaluation and effective use of information. The validity of the questionnaire was calculated by obtaining the opinions of professors and experts and the Cronbach's alpha value for the reliability of the questionnaire was equal to 0/88 and the data were analyzed at the level of descriptive and inferential statistics using Spss19 software.

Resultss: The results of this study show that the average information emplacement skills of librarians of public libraries in Kashan is equal to 2/343 and the average skill of evaluating the information of librarians of public libraries in Kashan is equal to 2/308 and is at a desirable level. Also, the skill of effective use of their information is equal to 2/025, which shows that this skill is undesirable in librarians of Kashan public libraries. Finally, the average information literacy of librarians in public libraries in Kashan was equal to 2/287, which shows that the information literacy status of the sample is at a desirable level.

Conclusion: According to the results of the present study, the information literacy status of librarians of public libraries in Kashan is at a desirable level.

Keywords: Information literacy, Librarians, Public libraries, Kashan